

Балута О.В.

студентка;

Школьна О.В.

*доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри,
Київський університет імені Бориса Грінченка*

ОСОБЛИВОСТІ ТРАКТУВАННЯ «ВАНІТАСУ» ВИЗНАЧЕНИХ МИТЦІВ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

У бароко є особливий алегоричний натюрморт, який одразу став популярним у багатьох митців з різних країн Європи. Композиційним центром зображень був людський череп у синтезі з гнилими плодами, вицвілими квітами та палаючими свічками. Звідти взялося бажання зобразити символи старіння та смерті та що вони символізують у мистецтві [4, с. 17].

Ще одна цікава особливість Ванітаса полягає в тому, що цей жанр живопису був першим типом натюрморту, який сьогодні знають усі. Розквіт цього жанру був в XVI–XVII столітті в центрі Нідерландів. У той час інтерес до античності та філантропії лише набирав обертів, а традиційні біблійні мотиви, які в багатьох випадках виявляли нікчемність людського життя, все ще користувалися популярністю. І так вийшло, що засоби вираження змінилися (від традиційного середньовічного живопису до реалістичного ренесансного мистецтва), а теми залишилися попередніми.

Метою митців було нагадати глядачеві про швидкоплинність життя, про радощі, які, зрештою, ми ніколи не забудемо. Недарма, центром композиції був обраний череп, він асоціюється у більшості людей з основною темою композиції смерті. Гнилі плоди та квіти – символ старіння та змін форми, кольору та загального естетичного сприйняття під впливом років. На полотнах художників Відродження ми часто знаходимо інші предмети, які ми несвідомо асоціюємо з негативом, такі як гральні карти, свитки, дзеркала, ножі, зброя, ключі тощо [3, с. 32].

Як не дивно, мотив не лише втратив свою актуальність, але й отримав новий вигляд завдяки абсолютно новим, доступним засобам художників. Найпопулярніша – твір Дем'яна Херста. Він не зміг адаптувати нову тему до сучасних проблем сучасного суспільства, і виявляється, як бачимо, непогано. Алмазний череп повинен змусити

глядача задуматися про бажаність примітивних цілей та бажань, особливо життя та смерті.

Не менш цікавою є робота нідерландського художника Дідді, який є рукотворним черепом кокаїну, створеним людиною. Матеріал був закуплений у вуличних продавців і затверджений в лабораторіях. Про незвичайну скульптуру та її автора мало відомо. Дід пояснює свою роботу, бажаючи поєднати природні людські інстинкти та відносно комфортні умови, в яких ми живемо.

У ході розповіді звичайним є те, щоб навчитися доброму, щоб створити щось нове і цікаве [1, с. 50].

Натюрморт століттями служив фоном для урочистих портретів, сцен з життя святих та героїв давнини. Лише у творах голландських та фламандських художників XVII століття вино постало як самостійний жанр живопису. У темі зображені натюрморти цього періоду композиційного центру.

Vanitas vanitatum та інші Omnia vanitas. З Книги проповідників: «Марність марнославства, вся марнота» (Vanitas, Lats – «Листи марнославства»). Вперше ці терміни зустрічаються в латинському перекладі Біблії. Його авторство приписується королю Соломону.

Ванітас – живописний жанр, алегоричний натюрморт, композиційний центр, що зберіг людський череп. Ювелірні вироби, кружки, квіти та розкішні натюрморти. Усі ці предмети нагадують всепотужність життя, швидкість втішає і відштовхує красу. Похмурі алегорії та квіти, зображені на звороті суєтних атрибутів смерті, є найдавнішими зразками натюрмортів в європейському мистецтві XVI–XVII століття [2, с. 100].

З часом бароко все ще розширювалося, а Ванітас ставав все більш життєздатним і пишним. Художники XVII століття перестали зображувати череп посеред композиції, і вони були більш тактовно втягнуті в сюжет, і затвердження та всезнання дня було відмовлено, зробивши натюрморт типом картини релігійної моралі.

У наш час художники використовують той самий символ, що і голландські живописці XVI–XVII століть, але перекладають його на більш відповідну мову.

Марність, як і попередні теми сучасності, – це не проблема, а передчуття, розділ про святість земних благ, попередження про розбещення буття, страх та неминучість смерті.

Виразність абстрактних скульптурних композицій бенкетів з пишними букетами – типові натюрмортні сцени Сучасний європейський

художник знову дає нам уявлення про швидкоплинність усієї земної та людської залежності від години та милосердя природи.

А жанр настільки інший, що спостерігається «vanitas». Ряд художників практикував у цьому жанрі навіть всю родину – як брати Пітер та Гарві Стенвік. Натюрморт з черепами був просто божевільний. Це був випуск XVII століття з Голландії, додому класичного натюрморту, і тоді ми переїмамо до Франції, Британії та інших країн.

Яке сумнівне задоволення прикрашати черепами з квітами та стрічками? Це пристрасть до шоківаних публіцистів і потяг до всіх незрозумілих і незрозумілих творів художників? Це все! Жанр не дарма називається «Vanitas» – «Марність, марнота». Ці малюнки помітили, що вони надруковані і виглядають усе більше і більше. Було багато причин не забувати загибель європейців XVII століття: тридцятилітня війна, війна між Англією та Францією, чума в Лондоні, голландська революція, диктатура Кромвеля та смерть Король Карл Перший, наші проблеми та багато іншого. Хрест – символ духовності та релігійності, навіть пряме посилання на них – з'явився у доволі пізньому Ванітасі. А вісь – знак таємничості, чіпляється до таємних знань чи неможливості отримати доступ до неї – була використана на початку жанру [2, с. 67].

Список використаних джерел:

1. Алексеев П.К., Короткова А.Л., Трофимов В.А. Основы изобразительной грамоты. Санкт-Петербург, 2011. 70 с.
2. Забашта В. Світ очима художника. Запис та упорядкування Л. Забашта / Василь Забашта. Київ : Майстерня книги, 2009. 192 с.
3. Логвиненко Г.М. Декоративная композиция. Москва, 2010. 312 с.
4. Пучков А.С., Триселев А.В. Методика работы над натюрмортом. Москва, 2014. 160 с.